

Informator o egzaminie eksternistycznym

od **2007** roku

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Gimnazjum

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy
z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Łomży

SPIS TREŚCI

I. Informacje ogólne	5
II. Standardy wymagań egzaminacyjnych	7
III. Opis egzaminu.....	11
IV. Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	15

I. INFORMACJE OGÓLNE

Podstawy prawne

Egzaminy eksternistyczne, jako sposób uzyskiwania świadectwa ukończenia szkoły, zostały ograniczone do zakresu szkół ogólnokształcących, tj. sześcioletniej szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego.

Zgodnie z art. 9a ust. 2 i 9c ust. 2 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (DzU z 2004 r., nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) przygotowanie i przeprowadzanie egzaminów eksternistycznych zostało powierzone Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) i okręgowym komisjom egzaminacyjnym (OKE).

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych*. Na podstawie tego rozporządzenia CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu sześcioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych*.

Zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności określają standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych, które są załącznikiem nr 2 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 września 2007 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych może przystąpić osoba, która:

- ukończyła sześcioletnią szkołę podstawową albo klasę VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej
- ukończyła 18 lat
- nie jest uczniem gimnazjum.

Osoba, która chce zdawać egzaminy eksternistyczne i spełnia wyżej wymienione warunki, powinna na dwa miesiące przed sesją jesienną lub zimową złożyć w OKE właściwej swemu miejscu zamieszkania:

- świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły (sześcioletniej szkoły podstawowej albo klasy VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej) lub indeks zawierający wpis potwierdzający uzyskanie promocji do klasy VII lub VIII ośmioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych

- oświadczenie, że nie jest uczniem (słuchaczem) gimnazjum
- kserokopię stron dowodu osobistego zawierających datę urodzenia i numer ewidencyjny PESEL
- wniosek o dopuszczenie do egzaminu eksternistycznego.

Formularz wniosku znajduje się na stronach internetowych CKE i OKE w formie załącznika do *procedur*.

Miesiąc przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej osoba dopuszczona do egzaminu składa w OKE deklarację, w której wskazuje, z jakich przedmiotów chce zdawać egzaminy w danej sesji i przedkłada dowód opłaty za te egzaminy. Informacji o kosztach egzaminu udziela OKE.

II. STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH

Wychowanie obywatelskie

I. WIADOMOŚCI

Zdający zna podstawowe pojęcia, zjawiska, procesy i wydarzenia z zakresu trzech obszarów tematycznych:

1) społeczeństwo:

- a) człowiek jako istota społeczna,
- b) grupa i więzi społeczne,
- c) normy i wartości jako jedna z podstaw więzi w demokracji,
- d) cechy narodu, tożsamość narodowa,
- e) etyka życia publicznego;

2) polityka:

- a) państwo: typy i funkcje,
- b) formy państw w Europie,
- c) obywatel a władza publiczna w systemach totalitarnych, autorytarnych i demokratycznych,
- d) normy i wartości obowiązujące w systemie totalitarnym i autorytarnym a normy i wartości demokratyczne,
- e) samorząd terytorialny a władza centralna,
- f) ustrój, zadania, instytucje i struktura władzy jednostek samorządu terytorialnego,
- g) służba cywilna i jej rola w utrwalaniu etosu służby publicznej,
- h) świadomość obywatelska i cnoty obywatelskie,
- i) stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe;

3) prawo:

- a) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jako podstawa ustroju politycznego i społecznego,
- b) instytucje Rzeczypospolitej Polskiej,
- c) prawa i obowiązki obywatela,
- d) reguły działalności publicznej zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych aktach prawnych,
- e) przykłady procedur obowiązujących przy załatwianiu spraw w urzędzie gminy,
- f) prawa człowieka, ich katalog i systemy ochrony,
- g) samorządność, procedury demokratyczne, regulacje prawne w życiu szkoły.

II. UMIEJĘTNOŚCI

Zdający, korzystając z różnych źródeł informacji i posługując się właściwą terminologią, potrafi:

- 1) rozpoznawać własne prawa i obowiązki;
- 2) interpretować wydarzenia życia publicznego, wykorzystując wiedzę o zasadach ustroju Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) formułować własne poglądy;
- 4) bronić własnego stanowiska, biorąc pod uwagę argumenty strony przeciwnej;
- 5) rozpoznawać normy i wartości obowiązujące w życiu społecznym;
- 6) określać konsekwencje łamania procedur demokratycznych;
- 7) napisać podanie, życiorys, wypełnić proste druki urzędowe;
- 8) przedstawić najważniejsze etyczne zasady życia publicznego;
- 9) ocenić wydarzenia polityczne z punktu widzenia zasad życia publicznego obowiązujących w państwie demokratycznym.

Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym

I. WIADOMOŚCI

Zdający zna podstawowe pojęcia, zjawiska i procesy z zakresu trzech obszarów tematycznych:

- 1) pieniądz:
 - a) historia pieniądza i jego najważniejsze funkcje,
 - b) zarządzanie własnymi pieniędzmi,
 - c) zasady racjonalnego gospodarowania;
- 2) gospodarka:
 - a) elementarne pojęcia ekonomiczne z zakresu gospodarki rynkowej,
 - b) przedsiębiorca i przedsiębiorczość,
 - c) małe firmy,
 - d) zasady prawa gospodarczego i źródła informacji o prawie gospodarczym,
 - e) przykłady procedur obowiązujących przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej,
 - f) wybrane zagadnienia z etyki życia gospodarczego,
 - g) korupcja i jej wpływ na rozwój gospodarczy,
 - h) przekształcenia ustroju gospodarczego w Polsce po 1989 r., osiągnięcia i problemy;
- 3) praca:
 - a) orientacja zawodowa,
 - b) lokalny i ponadlokalny rynek pracy,

- c) rodzaje zawodów i umiejętności zawodowych,
- d) system poradnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego,
- e) mobilność zawodowa jako zjawisko cywilizacyjne,
- f) problem bezrobocia: przyczyny, skutki, sposoby rozwiązywania,
- g) mobbing w miejscu pracy, sposoby przeciwdziałania,
- h) normy etyczne obowiązujące pracodawcę i pracownika.

II. UMIEJĘTNOŚCI

Zdający, korzystając z różnych źródeł informacji i posługując się właściwą terminologią, potrafi:

- 1) sporządzić plan rozwoju własnego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych;
- 2) sporządzić dokumenty niezbędne przy ubieganiu się o pracę (np. list motywacyjny, życiorys zawodowy, kwestionariusz osobowy);
- 3) opisać kolejne etapy postępowania przy podejmowaniu działalności gospodarczej;
- 4) przedstawić podstawowe zasady etyczne życia gospodarczego (np. rzetelna praca, punktualność, dotrzymanie danego słowa, uczciwość, odpowiedzialność za skutki, prawdomówność);
- 5) rozpoznać zachowania naruszające zasady etyczne obowiązujące pracowników i pracodawców;
- 6) określić zasady zarządzania własnymi pieniędzmi.

III. OPIS EGZAMINU

Forma egzaminu

Egzamin eksternistyczny z wiedzy o społeczeństwie, zwany dalej egzaminem, ma formę pisemną. Sprawdza wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu eksternistycznego z tego przedmiotu. Trwa 120 minut.

Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym. Przed rozpoczęciem egzaminu każdy zdający otrzymuje arkusz i kartę odpowiedzi od członka zespołu nadzorującego. Ewentualny brak w arkuszu lub brak karty odpowiedzi zgłasza przewodniczącemu zespołu nadzorującego, po czym otrzymuje nowy arkusz egzaminacyjny z nową kartą odpowiedzi. W dalszej kolejności, ale jeszcze przed rozpoczęciem egzaminu, na pierwszej stronie arkusza i na karcie odpowiedzi zdający umieszcza swój numer ewidencyjny PESEL. Nie podpisuje natomiast ani arkusza egzaminacyjnego, ani karty odpowiedzi.

Na pierwszej stronie arkusza egzaminacyjnego znajduje się instrukcja dla zdającego. Należy się z nią zapoznać, gdyż zawiera ona zapisy dotyczące postępowania podczas rozwiązywania zadań.

Arkusz egzaminacyjny składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego, w których zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji
- zadania typu „prawda – fałsz”, w których zdający stwierdza prawdziwość (lub fałszywość) zdań zawartych w zadaniu
- zadania na dobieranie, w których zdający łączy ze sobą (przyporządkowuje do siebie) odpowiednie elementy (np. słowa, wyrażenia, fragmenty tekstu, ilustracje).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką, w których zdający wstawia odpowiednie słowo, wyrażenie, liczbę jako uzupełnienie zwrotu, zdania, fragmentu tekstu
- zadania krótkiej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi w formie jednego lub kilku wyrazów albo od jednego do kilku zdań
- zadania rozszerzonej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi, pisząc dłuższy tekst na zadany temat.

Obok każdego zadania podana jest liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający może otrzymać 50 punktów.

Po zakończeniu egzaminu prace zdających sprawdzają i oceniają odpowiednio przeszkoleni egzaminatorzy powołani przez dyrektora OKE. Wynik egzaminu ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów. Jest on ostateczny i nie służy na niego skarga do sądu administracyjnego.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta odpowiedzi są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora OKE.

Zasady oceniania prac egzaminacyjnych

1. Rozwiązania zadań oceniane będą przez egzaminatorów na podstawie jednolitych w całym kraju kryteriów.
2. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź zgodną z poleceniem i w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.
3. Jeśli w zadaniu krótkiej odpowiedzi oprócz zgodnej z poleceniem, poprawnej odpowiedzi dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną lub niezgodną z poleceniem, za zadanie nie przyznaje się punktów.
4. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi jest oceniane według szczegółowych kryteriów; zdający nie otrzymuje żadnego punktu jeśli jego wypowiedź jest niezgodna z tematem (poleceniem) lub nie spełnia warunku objętości pracy (jeśli ją jednoznacznie określono).
5. Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.
6. Wyrażony w punktach wynik uzyskany przez zdającego przeliczany będzie na stopnie szkolne według zasady opisanej w § 19 pkt 6 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 roku w sprawie egzaminów eksternistycznych*. Przeliczenie punktów uzyskanych na egzaminie na stopnie szkolne jest następujące:

47–50 pkt – celujący (6)

46–39 pkt – bardzo dobry (5)

31–38 pkt – dobry (4)

23–30 pkt – dostateczny (3)

15–22 pkt – dopuszczający (2)

poniżej 15 punktów – niedostateczny (1)

7. Zdający zda egzamin, jeżeli otrzyma ocenę wyższą od niedostatecznej.

8. Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – będzie odnotowany na świadectwie ukończenia szkoły.

Składanie zastrzeżeń

Jeżeli zdający uzna, że zostały naruszone procedury przeprowadzania egzaminu, może w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu złożyć zastrzeżenia do dyrektora OKE. Dyrektor OKE rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora OKE jest ostateczne.

W razie stwierdzenia, na skutek powyższych zastrzeżeń lub z urzędu, naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu, które może mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor OKE, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, może unieważnić egzamin i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie może nastąpić w stosunku do poszczególnych lub wszystkich osób zdających.

Unieważnienie egzaminu

Egzamin może być unieważniony w dwóch przypadkach:

- gdy zespół nadzorujący przebieg egzaminu stwierdzi, że zdający niesamodzielnie rozwiązuje zadania egzaminacyjne lub swoim zachowaniem zakłóca egzamin, np. przeszkadza innym zdającym, nie przestrzega zakazu wniesienia na salę egzaminacyjną telefonu komórkowego (wówczas egzamin unieważnia przewodniczący zespołu nadzorującego)
- gdy egzaminator podczas sprawdzania prac stwierdzi, że praca zdającego jest niesamodzielna, np. jest plagiatem jakiejś publikacji lub jest taka sama jak innego zdającego (w tym przypadku unieważnienia dokonuje dyrektor OKE).

Świadectwo

Świadectwo ukończenia gimnazjum otrzymuje osoba, która zdała egzaminy ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ujętych w ramowym planie nauczania gimnazjum dla dorosłych, tj. z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, biologia, chemia, fizyka, geografia, informatyka.

Sesje egzaminacyjne

Egzaminy eksternistyczne przeprowadza się w całym kraju w tym samym terminie, dwukrotnie w ciągu roku:

- 1) w zimowej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 lutego do ostatniego dnia lutego
- 2) w jesiennej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 października do dnia 31 października.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzamin z danego typu szkoły w okresie nie dłuższym niż dwa lata. W uzasadnionych przypadkach dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów o jedną sesję egzaminacyjną.

IV. PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

GIMNAZJUM

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **12** stron i kartę odpowiedzi. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś członkowi zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój numer ewidencyjny PESEL. Na karcie odpowiedzi zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj w arkuszu egzaminacyjnym (nie na karcie odpowiedzi) długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Pisz czytelnie. Nie używaj korektora.
5. Pomyłki wyraźnie przekreślaj.
6. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce z napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**.

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

W zadaniach od 1. do 6. zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

Zadanie 1. (1 pkt)

Potrzebą biologiczną człowieka jest

- A. równość.
- B. wolność.
- C. przyjaźń.
- D. sen.

Zadanie 2. (1 pkt)

Proces przystosowania jednostki do życia w społeczeństwie, przekazywania człowiekowi systemu wartości, norm i wzorców kulturowych przez środowisko społeczne to

- A. demoralizacja.
- B. socjalizacja.
- C. rehabilitacja.
- D. nobilitacja.

Zadanie 3. (1 pkt)

Transformacja ustrojowa w Polsce rozpoczęła się

- A. w 1989 r.
- B. w 1997 r.
- C. w 1999 r.
- D. w 2000 r.

Zadanie 4. (1 pkt)

Skrót nazwy związku zawodowego to

- A. PSL „Piast”.
- B. ZHP.
- C. NSZZ „Solidarność”.
- D. PCK.

Zadanie 5. (1 pkt)

W skład Sejmu RP wchodzi

- A. 444 posłów.
- B. 460 posłów.
- C. 560 posłów.
- D. 600 posłów.

Zadanie 6. (1 pkt)

Papierem wartościowym, który potwierdza, że jego nabywca udzielił kredytu instytucji emitującej go, jest

- A. akcja.
- B. banknot.
- C. obligacja.
- D. dywidenda.

Zadanie 7. (2 pkt)

Wymień dwie funkcje pieniądza.

- A.
- B.

Zadanie 8. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując obok opisu grupy społecznej jej rodzaj (typ) i przykład.

Opis	Rodzaj (typ) grupy	Przykład grupy
A. Grupa ludzi, których łączą więzi organizacyjno-prawne. Ma prawnie określone: strukturę organizacyjną, zakres oraz charakter działania. Przynależność do niej wymaga przestrzegania określonych norm.		
B. Grupa ludzi, których nie łączą więzi organizacyjno-prawne. Przynależność do niej jest dobrowolna – wynika np. z indywidualnych zainteresowań i cech osobowości.		

Zadanie 9. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując nazwę opisanej formy państwa.

Opis	Nazwa formy państwa	Przykład państwa europejskiego
A. Państwo charakteryzujące się jednolitą strukturą organizacyjną. Jednostki podziału administracyjnego są w nim podporządkowane władzy centralnej.		Polska
B. Państwo składające się z wielu części, np. krajów, stanów, prowincji, które posiadają dużą autonomię, zwykle z wyłączeniem spraw polityki zagranicznej i obronności.		Niemcy

Zadanie 10. (3 pkt)

Wskaż zdania prawdziwe i fałszywe, wpisując obok każdego z podanych twierdzeń odpowiednio PRAWDA lub FAŁSZ.

Zdanie	PRAWDA/FAŁSZ
A. Człowiek jest istotą irracjonalną, ponieważ potrafi tworzyć plany i oceniać wydarzenia zachodzące w świecie.	
B. Osobowość to zespół cech i właściwości człowieka, które nie mają wpływu na podejmowane przez niego działania.	
C. Tożsamość człowieka to wizja własnej osoby, świadomość siebie.	

Zadanie 11. (3 pkt)

Wskaż zdania prawdziwe i fałszywe, wpisując obok każdego z podanych twierdzeń odpowiednio PRAWDA lub FAŁSZ.

Zasady prawa obowiązujące w Polsce	PRAWDA/FAŁSZ
A. Stanowione przepisy prawne są stabilne, wcześniejsze ogłoszenie ustaw nie jest warunkiem koniecznym ich wejścia w życie, prawo może działać wstecz.	
B. Prawa i wolności obywateli są zagwarantowane w konstytucji i ustawach oraz dokumentach międzynarodowych, przyjętych przez państwo.	
C. Wszyscy obywatele są równi wobec prawa i mają możliwość dobrowolnego uczestnictwa w życiu publicznym.	

Zadanie 12. (3 pkt)

Pod każdą z podanych informacji (teksty od 1. do 3.) wpisz nazwę funkcji, którą spełnił Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, podejmując przedstawione w nich działania.

Tekst 1.

Sejm wybrał w piątek prof. Mirosława Granata na sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Granat – ekspert prawa administracyjnego i konstytucyjnego – był wspólnym kandydatem Ligi Polskich Rodzin i Samoobrony. Za powołaniem prof. Granata opowiedziało się 328 posłów, 45 było przeciw, a 4 wstrzymało się od głosu.

Źródło: <http://www.zetsklep.pl/index.php?id=5023>

Odp.

Tekst 2.

Sejm uchwalił ustawę o funkcjonowaniu górnictwa w latach 2008-2015 wraz z poprawkami. Jak powiedziała poseł sprawozdawca Izabela Kloc (PiS), jest to kluczowa ustawa, która pozwoli na restrukturyzację górnictwa i będzie sprzyjać bezpieczeństwu energetycznemu kraju.

Źródło: <http://tvp.pl/126,20070907556268.strona>

Odp.

Tekst 3.

Sejm przyjął sprawozdanie z wykonania budżetu za 2006 rok i udzielił rządowi absolutorium. Głosowało 432 posłów, za opowiedziało się 230 osób, przeciw było 200, od głosu wstrzymało się 2 parlamentarzystów. Za przyjęciem rządowego sprawozdania głosował klub PiS, Samoobrony i koła poselskie, przeciwni byli posłowie PO i SLD.

Źródło: <http://www.finance.wp.pl/POD,1,wid,9138253,wiadomosc.html>

Odp.

Tekst do zadań 13. i 14 .

Edwin Bendyk

Polak w nowych czasach

Upośledzenie technologiczne wsi jest zarówno skutkiem niedostatku infrastruktury, jak i barier wynikających z niedostatecznych umiejętności. Dostęp do Internetu ma tylko 16,2 proc. rolników (dla porównania – z sieci korzysta 17,4 proc. emerytów), podczas gdy wśród osób pracujących na własny rachunek aż 73,8 proc. – *Najbardziej jednak zaskakuje, że mimo tak nikłego wykorzystania technologii informatycznych na wsi, najpopularniejszym zastosowaniem komputerów jest rozrywka* – komentuje dr Dominik Batorski, socjolog z Uniwersytetu Warszawskiego, autor części technologicznej „Diagnozy społecznej 2007”. – *Pracownicy i prywatni przedsiębiorcy wykorzystują komputery i Internet głównie do pracy, cyberrozrywka jest dla nich drugo-, a nawet trzecioplanowa. Zyskuje natomiast na znaczeniu nie tylko u rolników, ale także bezrobotnych i biernych zawodowo mających dostęp do sieci.*

Komputer i Internet kojarzą się jako wyposażenie niezbędne dla młodych ludzi, sprzyjające ich edukacji. [...] Związek Internetu z edukacją i młodością potwierdzają również inne wyniki.

„Diagnoza społeczna” ujawnia, że 13 proc. osób, które korzystały z Internetu w 2005 r., w 2007 r. już tego nie czyniły. Główną przyczyną jest zakończenie kształcenia, które najwyraźniej nie rozbudziło potrzeby dostępu do sieci w życiu pozaszkolnym.

Bo i rzeczywiście, jeśli zapytać Polaków o możliwość załatwiania przez Internet spraw wymagających kontaktu z administracją, zdecydowana większość nie widzi takiej potrzeby. Tylko 22,5 proc. chciałoby móc przez Internet rozliczać się z podatków, podobny odsetek byłby zainteresowany możliwością internetowej rejestracji pojazdu lub wymiany dokumentów. Temat elektronicznej administracji jest najwyraźniej w Polsce martwy. Nawet wśród obecnych internautów zainteresowanie usługami elektronicznej administracji jest stosunkowo niewielkie i w zależności od problemu waha się od 22,1 proc. (załatwianie pozwoleń na budowę) do 48,8 proc. (internetowa rejestracja do lekarza). Nic więc dziwnego, że nie wzbudza też aktywności polityków, niewidzących w modernizacji administracji szansy na zabicie politycznego kapitału. [...]

Politycy, być może, zachowują się jednak racjonalnie, gdyż – jak pokazuje „Diagnoza” – internauci są bardziej aktywnymi (kłopotliwymi?) obywatelami. Częściej uczestniczą w zebraniach publicznych i zabierają podczas nich głos (prawie dwa razy częściej należą do różnych organizacji i częściej pełnią w nich funkcje). Bardziej popierają demokrację (34,3 proc. spośród nich w porównaniu z 16,8 proc. nieinternautów) i mają większe zaufanie do innych.

Edwin Bendyk, *Polak w nowych czasach*, „Polityka”, nr 26 (2610) z dnia 30.06.2007, s. 4

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie powyższego tekstu podaj trzy przyczyny *nikłego wykorzystania technologii informatycznych* na wsi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Wymień dwie wynikające z *Diagnozy społecznej 2007* różnice między postawami internautów a postawami osób, które nie korzystają z Internetu.

.....

.....

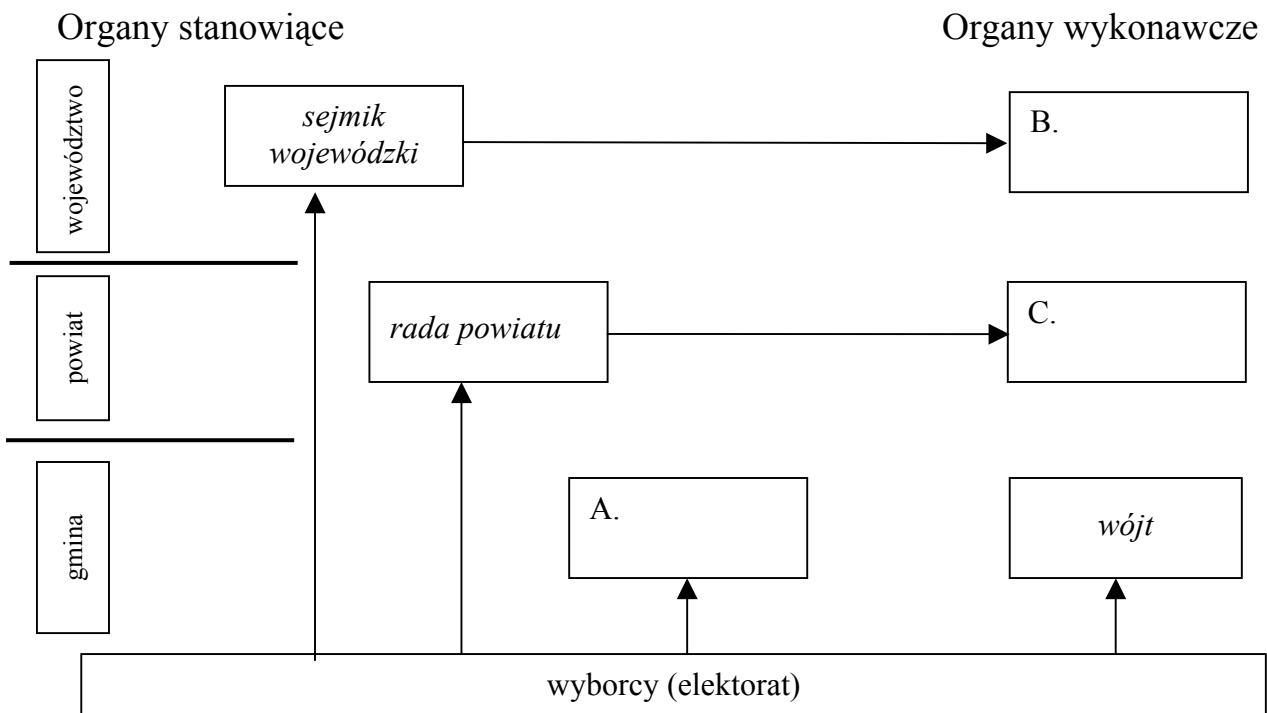
.....

.....

Zadanie 15. (3 pkt)

Uzupełnij schemat struktury samorządu terytorialnego w Polsce.

STRUKTURA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W POLSCE

Zadanie 16. (4 pkt)

Przyporządkuj do nazw podatków odpowiednie opisy.

Opis
1. Podatek od gruntów rolnych i lasów, płacony przez ich właścicieli do budżetu gminy. Lasy z drzewostanem do 40 lat zwolnione z tego podatku.
2. Podatek od towarów i usług – podatek od wartości dodanej – podatek pośredni, który z założenia ma w jak najmniejszy sposób oddziaływać na ostateczną cenę towaru i usługi podlegającej opodatkowaniu (poprzez jego „przerzucalność” na kolejne fazy obrotu).
3. Podatek dochodowy od osób fizycznych, czyli podatek od dochodów osobistych – podatek bezpośredni obejmujący dochody uzyskiwane przez osoby fizyczne.
4. Opłata pobierana przez państwo na granicy przy imporcie pewnych towarów (sporadycznie zdarza się także przy eksporcie).
5. Podatek pośredni nakładany (poza podatkiem od wartości dodanej) na niektóre wyroby konsumpcyjne, np. alkohol, papierosy, a także na paliwo, energię elektryczną.

A. Cło –	B. VAT –	C. Akcyza –	D. PIT –
----------	----------	-------------	----------

Zadanie 17. (5 pkt)

Wyjaśnij zasady prawa wyborczego do Sejmu określone w art. 96 ust. 2 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

Art. 96 ust. 2.

Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (4 pkt)

Na podstawie analizy Tabeli 1. i Tabeli 2. oraz wiedzy własnej wykonaj polecenia.

OPINIE O DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

Tabela 1.

Oceniane instytucje	Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań															Zmiany IV-V 2007
		III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
		2006										2007					
w procentach																	
Sejm	Dobra	25	12	16	16	17	20	15	13	17	21	24	21	17	16	21	+5
	Zła	62	76	69	69	68	65	71	78	69	65	65	68	71	70	66	-4
	Trudno powiedzieć	13	12	15	15	15	15	14	9	14	14	12	11	12	14	12	-2
Senat	Dobra	30	16	20	19	20	25	21	22	24	26	33	25	22	23	26	+3
	Zła	43	53	53	55	50	48	53	56	45	46	43	53	53	49	50	+1
	Trudno powiedzieć	27	31	28	26	30	27	26	22	31	28	24	22	26	28	24	-4

Tabela 2.

Oceny władz miasta/gminy	Wskazania respondentów według terminów badań											Zmiany I-V 2007
	II' 04	VI' 04	X' 04	II' 05	VI' 05	X' 05	II' 06	VI' 06	X' 06	I' 07	V' 07	
	w procentach											
Dobra	51	51	50	51	48	54	54	56	61	68	70	-2
Zła	34	36	39	35	37	35	32	32	30	20	18	-2
Pominięto „trudno powiedzieć”												

Na podstawie: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_086_07.PDF

Sformułuj wniosek na temat różnicy pomiędzy oceną Sejmu i Senatu, a oceną władz samorządowych w latach 2006-2007. Podaj trzy możliwe przyczyny tej różnicy.

Wniosek:

.....

Przyczyny:

1.

2.

3.

Tekst do zadania 19.

Jarosław Jakimczyk: Ocalenie Doliny Rospudy to bodziec dla rozwoju regionu

Spór wokół budowy obwodnicy Augustowa, która ma 500-metrową estakadą przecinać cenną przyrodniczo dolinę rzeki Rospudy, stanowi pouczający przykład, jak krótkowzrocznie pojmowany interes wspólnoty lokalnej powinien ustąpić dobru ogółu.

Argumenty mieszkańców Augustowa, którzy są za budową obwodnicy w miejscu określonym w decyzji o lokalizacji, skądinąd słuszne (uciążliwy ruch tranzytowy samochodów ciężarowych jadących przez centrum miasta, wynikający z tego hałas i zanieczyszczenie powietrza, czy wreszcie najważniejsza przecież wysoka liczba wypadków drogowych) nie usprawiedliwiają spustoszenia jednego z najlepiej zachowanych na naszym kontynencie zakątków dziewiczej przyrody.

Minister środowiska Jan Szyszko, który odwiedził dzisiaj protestujących w Dolinie Rospudy ekologów, stwierdził, że „każdy wariant obwodnicy Augustowa wiązałby się z koniecznością przejścia trasy przez tereny cenne przyrodniczo, tak jak ma to miejsce w lokalizacji przyjętej przez drogowców”. Minister nie odniósł się do przywołanej przez ekologów opinii jednego z ekspertów, według którego można poprowadzić estakadę trasą omijającą cały sporny obszar (tzw. Natura 2000).

Wymagałoby to jednak uchylecia wydanych decyzji administracyjnych, podczas gdy lobby urzędnicze stoi na stanowisku, że jest to niemożliwe. Innego zdania jest jednak Rzecznik Praw Obywatelskich, który twierdzi, że najważniejsze decyzje w sprawie inwestycji wydano na podstawie przepisów, które zmieniły się po przystąpieniu Polski do UE.

Zostawmy jednak tę kontrowersję prawnikom, a skupmy się na chwilę nad argumentem finansowym, bo zmiana trasy, jaką przebiegać ma nowa droga, oznaczałaby dodatkowe nakłady finansowe liczone w milionach euro. I cóż z tego – pytam się – skoro już dzisiaj wiadomo, że na dofinansowanie kwestionowanego przez ekologów projektu przecięcia Doliny Rospudy estakadą Bruksela nie da nam nawet złamanego eurocenta. Prawdopodobne jest natomiast, że środki finansowe z UE mogłyby dofinansować budowę trasy omijającej obszar Natura 2000.

Nawet gdyby polskie władze nie potrafiły, co wydaje się mało realne, pozyskać na nowy projekt pieniędzy, to i tak korzyści gospodarcze (sic!) dla całego regionu augustowskiego, jakie przyniesie dalszy napływ turystów skuszonych unikatową w skali Europy przyrodą, zrównoważą w dającej się przewidzieć perspektywie pozaplanowe wydatki na zmianę przebiegu trasy.

Źródło: <http://www.money.pl/archiwum/felieton/arttykul/jakimczyk;ocalenie;doliny;rospudy;to;bodziec;dla;rozwoju;regionu,173,0,225709.html>

Zadanie 19. (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonego wyżej tekstu przedstaw swoje stanowisko w sprawie budowy obwodnicy Augustowa przez Dolinę Rospudy. Uzasadnij je, uwzględniając trzy przytoczone w tekście argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

Nr zadania	Model odpowiedzi	Schemat punktowania							
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie						
1	D	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
2	B	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
3	A	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
4	C	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
5	B	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
6	C	1 pkt za poprawne wskazanie	1						
7	Np. jest: środkiem gromadzenia oszczędności, środkiem płatniczym, środkiem wymiany międzynarodowej, miernikiem wartości towarów	po 1 pkt za każdą podaną funkcję pieniądza (max. 2 pkt)	2						
8	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Rodzaj (typ) grupy</th> <th>Przykład grupy</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A. Formalna</td> <td>Np. partia polityczna, stowarzyszenie, wojsko, policja, związek zawodowy</td> </tr> <tr> <td>B. Nieformalna</td> <td>Np. grupa rówieśników, pasażerowie pociągu, kibice sportowi</td> </tr> </tbody> </table>	Rodzaj (typ) grupy	Przykład grupy	A. Formalna	Np. partia polityczna, stowarzyszenie, wojsko, policja, związek zawodowy	B. Nieformalna	Np. grupa rówieśników, pasażerowie pociągu, kibice sportowi	po 1 pkt za poprawne uzupełnienie każdej komórki tabeli	4
Rodzaj (typ) grupy	Przykład grupy								
A. Formalna	Np. partia polityczna, stowarzyszenie, wojsko, policja, związek zawodowy								
B. Nieformalna	Np. grupa rówieśników, pasażerowie pociągu, kibice sportowi								
9	A. państwo unitarne B. państwo federalne (federacja)	po 1 pkt za każdą poprawną odpowiedź	2						
10	A. FAŁSZ B. FAŁSZ C. PRAWDA	po 1 pkt za każdą poprawną odpowiedź	3						
11	A. FAŁSZ B. PRAWDA C. PRAWDA	po 1 pkt za każdą poprawną odpowiedź	3						
12	Tekst 1. – funkcja kreacyjna Tekst 2. – funkcja ustawodawcza (prawodawcza) Tekst 3. – funkcja kontrolna	po 1 pkt za każdą poprawnie podaną funkcję	3						
13	Np.: – niedostatek infrastruktury – niski poziom umiejętności – brak zainteresowania – mała świadomość możliwości ułatwień, jakie niesie Internet	1 pkt za każdą z przyczyn (max. 3 pkt)	3						
14	Np.: – internauci są bardziej otwarci na innych ludzi – internautów cechuje większa aktywność społeczna – internautów cechuje większe zaufanie do demokracji	1 pkt za każdą różnicę (max. 2 pkt)	2						
15	A. rada gminy B. zarząd województwa C. zarząd powiatu	Po 1 pkt za poprawne uzupełnienie jednego elementu struktury	3						
16	A. 4 B. 2 C. 5 D. 3	Po 1 pkt za każde poprawne przyporządkowanie	4						
17	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Powszechność</i> prawa wyborczego oznacza, że wszyscy obywatele państwa, którzy spełniają określone przez ordynację warunki, mogą głosować lub być wybieranymi. • <i>Równość</i> prawa wyborczego oznacza, że wyborcy głosują na tych samych zasadach (każdy uprawniony ma jeden głos). 	Po 1 pkt za wymienienie i wyjaśnienie jednej zasady	5						

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Bezpośredniość prawa wyborczego</i> oznacza, że wszyscy uprawnieni obywatele głosują na kandydatów osobiście. • <i>Tajność</i> w głosowaniu oznacza, że głosowanie odbywa się w warunkach, które gwarantują, że treść oddanego głosu nie zostanie ujawniona. • <i>Proporcjonalność</i> systemu wyborczego polega na rozdziale mandatów proporcjonalnie do liczby głosów zebranych przez poszczególne partie. 		
18	<p>Wniosek: Władze samorządowe są lepiej (wyżej) oceniane niż Sejm i Senat. <i>lub</i> Sejm i Senat są gorzej oceniane niż władze samorządowe.</p> <hr/> <p>Przyczyny: np.: parlament jest gorzej oceniany, ponieważ Polacy widzą występujące w nim spory, kłótnie, korupcję, brak zainteresowania ważnymi sprawami kraju, niestabilność polityczną, patrzą na parlament przez pryzmat oceny polityki rządu wyłonionego przez większość parlamentarną <i>lub</i> np.: władze gminy bardziej troszczą się o zwykłych ludzi (obywateli), mniej widoczna jest korupcja na szczeblu lokalnym, władza lokalna jest bliżej i jest lepiej znana, ludzie mają poczucie większego wpływu na działania władz gminy</p>	<p>1 pkt za wniosek</p> <hr/> <p>1 pkt za podanie jednej przyczyny 2 pkt za podanie dwóch przyczyn 3 pkt za podanie trzech przyczyn</p>	4
19	<p>Wypowiada się za budową obwodnicy Augustowa przez Dolinę Rospudy i uzasadnia swe stanowisko, formułując trzy argumenty wynikające z tekstu, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmniejszy się uciążliwość życia mieszkańców Augustowa – zmniejszy się liczba ofiar wypadków samochodowych w Augustowie – budowa obwodnicy inną trasą zwiększy koszt inwestycji – wydane już zostały niezbędne do budowy decyzje administracyjne – zmniejszy się skażenie powietrza w mieście – zmniejszy się hałas w mieście spowodowany ruchem ciężarówek <hr/> <p><i>lub</i> Wypowiada się przeciw budowie obwodnicy Augustowa przez Dolinę Rospudy i uzasadnia swe stanowisko, formułując trzy argumenty wynikające z tekstu, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zostanie zniszczona unikalna przyroda – zachowanie unikatowej przyrody przyciągnie turystów i zwiększy korzyści ekonomiczne mieszkańców miasta i regionu – zwiększą się nakłady państwa polskiego na budowę trasy, bo UE wstrzyma dofinansowanie tej inwestycji – budowa przez Dolinę Rospudy narusza prawo UE 	<p>Za uzasadnienie sformułowanego stanowiska – po 1 pkt za każdy z argumentów uzasadniających podane stanowisko (max. 3 pkt)</p>	3

20	<p>Zdający pisze podanie, zawierające następujące formalne wyróżniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określenie nadawcy – określenie odbiorcy – podanie miejsca i daty sporządzenia podania – podpis 	<p>1 pkt za sformułowanie prośby i jej uzasadnienie. 1 pkt za poprawny układ graficzny (w tym uwzględnienie wszystkich wymienionych obok formalnych wyróżników podania). 1 pkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi (dopuszcza się po 1 błędzie językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym).</p>	3
----	--	--	---

Przykłady odpowiedzi do zadań 19. i 20.

Zadanie 19. (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonego wyżej tekstu przedstaw swoje stanowisko w sprawie budowy obwodnicy Augustowa przez Dolinę Rospudy. Uzasadnij je, uwzględniając trzy przytoczone w tekście argumenty.

Przykład 1.

Uważam, że nie ma innego wyjścia niż budowa obwodnicy wokół Augustowa przez Dolinę Rospudy. Zostały już bowiem podjęte wszystkie stosowne decyzje administracyjne. Budowa obwodnicy zaplanowaną trasą jest też tańsza niż szukanie dla niej alternatywy. Przede wszystkim jednak nie kwestie administracyjne i finansowe, a troska o zmniejszenie uciążliwości życia mieszkańców Augustowa (skażenie powietrza i hałas panujące w mieście) i dążenie do zmniejszenia liczby wypadków samochodowych w tym mieście wymuszają pilne rozpoczęcie wspomnianej inwestycji.

Przykład 2.

Nie należy budować obwodnicy wokół Augustowa przez Dolinę Rospudy. Zobowiązaliśmy się chronić unikalną w skali Europy przyrodę doliny, wpisując jej obszar do programu Natura 2000. Dzięki zachowaniu nienaruszonej przyrody zwiększy się ruch turystyczny, który przyniesie wiele korzyści ekonomicznych mieszkańcom Augustowa i regionu. Przeciwno budowie obwodnicy przez Dolinę Rospudy przemawiają również aspekty prawne – naruszy ona prawo Unii Europejskiej, które Polska zobowiązała się przestrzegać. W efekcie UE wstrzyma dofinansowanie budowy, a ewentualne kary znacznie zwiększą jej koszt.

Zadanie 20. (3 pkt)

W imieniu Jana Kowalskiego, słuchacza Liceum dla Dorosłych w Złotym Stoku, napisz podanie do dyrektora szkoły z prośbą o zwolnienie z czesnego.

*Jan Kowalski
ul. Nizinna 12
57-250 Złoty Stok*

Złoty Stok, 28.08.2007 r.

Pan

Jan Kaczmarek

Dyrektor

Liceum dla Dorosłych w Złotym Stoku

Zwracam się z uprzejmą prośbą o zwolnienie mnie z czesnego w roku szkolnym 2009/2010. Prośbę swą uzasadniam trudną sytuacją materialną, spowodowaną zniszczeniem mego domostwa podczas zeszłotygodniowej nawałnicy.

Z wyrazami szacunku

Jan Kowalski